

Luxembourg, 13. oktoober 2022

2021. aasta aastaaruanne 10 korduma kippuvat küsimust

1. Mis on Euroopa Kontrollikoja roll seoses ELi raamatupidamise aastaaruandega?

Me kontrollime igal aastal ELi raamatupidamise aastaaruannet ja esitame oma arvamuse kahe küsimuse kohta: kas raamatupidamise aastaaruanne on täpne ja usaldusväärne ning kas ELi eelarvet kasutati vastavalt eeskirjadele. Selle alusel koostame oma **kinnitava avalduse**, mille peame esitama Euroopa Parlamendile ja nõukogule tulenevalt Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELTL) artiklist 287.

2021. aastal olid ELi kulutused **181,5 miljardit eurot**, moodustades 1,3% ELi liikmesriikide kogurahvatulust. Võttes arvesse taaste- ja vastupidavusrahastule eraldatud vahenditest tehtud kulutusi (46,5 miljardit eurot), oli ELi maksete summa 2021. aastal 228,0 miljardit eurot.

2. Kuidas kajastatakse aastaaruandes ELi pandeemiast taastumise paketist tehtud kulutusi?

Euroopa taasterahastu (NGEU) on rahastamispakett, mis hõlmab mitut programmi, et toetada ELi liikmesriikide majanduse taastumist pärast COVID-19 pandeemiat. Mõnda neist programmidest rahastatakse mitmeaastase finantsraamistiku 2021–2027 rubriikidest ning seejuures järgitakse mitmeaastase finantsraamistiku rakendamismudelit ja -eeskirju. Seevastu taaste- ja vastupidavusrahastu, mis moodustab ligikaudu 90% NGEU vahenditest, rahalisi vahendeid eraldatakse viisil, mis erineb oluliselt mitmeaastase finantsraamistiku raames tehtavatest ELi eelarvekulutustest. Kui ELi eelarvest tehtud kulutuste puhul makstakse toetusesaajatele teatud tegevuste eest või hüvitatakse tekkinud kulud, siis taaste- ja vastupidavusrahastu raames makstakse liikmesriikidele toetust eelnevalt kindlaks määratud vahe-eesmärkide või sihtide rahuldava saavutamise eest. Seepärast esitasime esimest korda **eraldi auditiarvamuse taaste- ja vastupidavusrahastu kulutuste kohta** ning käsitlesime neid aastaaruande eraldi peatükis.

3. Millised olid Euroopa Kontrollikoja järeldused 2021. aasta kohta?

Me kinnitasime 2021. aasta raamatupidamise aastaaruande **usaldusväärset** (esitasime märkusteta arvamuse). Nii on see olnud juba alates aastast 2007. Meie hinnangul annab 2021. aasta raamatupidamise aastaaruanne kõikides olulistest aspektides tõepärase pildi ELi finantsolukorrast, finantstulemustest, rahavoogudest ja netovara muutustest.

Leidsime, et tulud ei olnud olulisel määral vigadest mõjutatud. Kulutuste kohta esitame kaks eraldi arvamust – ühe ELi eelarve kohta ja teise taaste- ja vastupidavusrahastu kohta.

ELi eelarvekulutuste hinnanguline veamäär oli 3,0%. See tähendab kasvu võrreldes 2019. ja 2020. aastaga, mil see oli 2,7%. Nagu ka kahel eelneval aastal, järeldasime, et vead on läbiva iseloomuga ja esitasime seetõttu **vastupidise arvamuse**.

Esitasime taaste- ja vastupidavusrahastu kulutuste kohta esimest korda eraldi arvamuse. Meie arvamus hõlmab 2021. aastal ühele liikmesriigile (Hispaania) tehtud ühekordset makset. Leidsime, et üks vahe-eesmärk ei olnud täielikult saavutatud, kuid oleme seisukohal, et selle mõju ei olnud oluline, ning esitasime seetõttu **märkusteta arvamuse**.

4. Mida meie hinnanguline veamäär tähendab?

3,0% on meie hinnangul **rahasumma, mida ei oleks tohtinud ELi eelarvest välja maksta**, kuna meie arvates ei kasutatud seda ELi või liikmesriikide õigusnormide kohaselt.

Tüüpilisteks vigadeks on maksed, mis tehti kas toetuskõlblmatutele toetusesaajatele või projektidele, või oli tegu teenuste, toodete või investeringutega, mille puhul ei rakendatud õigesti riigihanke-eeskirju.

5. Kas see tähendab, et 3,0% ELi eelarvest läks raisku?

Ei. Nii ei saa öelda, kuna vea ja raiskamise vahel on oluline erinevus. ELi eelarvekulutuste meie poolse testimise käigus kontrollitakse, kas ELi rahalisi vahendeid on kasutatud eeskirjade kohaselt, kas kantud kulud on nõuetekohaselt arvatud ning kas rahastamiskõlblikkuse tingimused on täidetud. Kui üks või mitu neist nõuetest ei ole täidetud, nimetame me seda veaks. Seda 3,0% tähendabki.

Kuigi need vead hõlmavad makseid projektidele või toetusesaajatele, kes ei vastanud toetuskõlblikkuse tingimustele, võivad need maksed siiski anda soovitud kasu. Sellisel juhul olid maksed seaduslikud ja korrektsed vaid osaliselt või ei olnud seda üldse, kuid **neid ei saa pidada raha raiskamiseks**. Auditeerisime näiteks ühte erakorralise abi projekti lirimaal. Hoolimata sellest, et leidsime vigu hankemenetluses, mis muutis kulud ELi rahastamise jaoks rahastamiskõlbmatuks, võimaldas see pakkuda varjupaigataotlejatele majutust (sealhulgas toitlustust).

Võimalik on ka olukord, kus kulutused on seaduslikud ja korrektsed, kuid tegu on sellegipoolest raha raiskamisega. Üks meie poolt varem käsitletud juhtum oli näiteks sadamataristu, mis rajati ilma tulevasi kaubamahtusid piisavalt arvesse võtmata.

6. Kas leitud vigade puhul on tegemist pettusega?

Enamikul juhtudel ei ole meil põhjust seda arvata. Pettus on kasu saamise eesmärgil toime pandud tahtlik tegu. Kuigi tavapärase auditiprotseduuridega võib olla keeruline pettust kindlaks teha, leiame oma testimise käigus igal aastal mitmeid pettusekahtlusega juhtumeid.

2021. aastal leidsime 743 auditeeritud tehingu seast 15 pettusekahtlusega juhtumit. Teavitasime neist Euroopa Pettustevastast Ametit (OLAF), kes korraldab koostöös liikmesriikide ametiasutustega vastavalt vajadusele uurimise ja järelkontrolli. Neist ühe kohta (lisaks veel ühele 2021. aastal avastatud juhtumile) edastati info ka Euroopa Prokuratuurile.

7. Mida tähendavad läbiva iseloomuga vead ja suure riskiga kulutused?

Peeaeagu kahte kolmandikku ELi 2021. aasta eelarvekulutustest peetakse suure riskiga kulutusteks. Meie hinnangul on kõigi kulutuste veamäär 3,0%, kuid suure riskiga kulutusi eraldi vaadates on veamäär kuni 4,7%. Sellist liiki kulutuste suure osakaalu tõttu kogukulutustes (63,2%) leiame, et vead on läbiva iseloomuga st neid esineb kas kogu auditeeritud andmekogumis või selle **olulises osas**.

Suure riskiga kulutused tähendavad peamiselt seda, et toetuskõlblike tegevuste rahastamiskõlblike kulude hüvitamine ELi vahendites põhineb keerulistel eeskirjadel. Näiteks võib tuua teadusuuringute projekte (rubriik „Ühtne turg, innovatsioon ja digitaalvaldkond“), regionaal- ja maaelu arengu investeringuid (rubriigid „Ühtekuuluvus, vastupanuvõime ja väärtused“ ja „Loodusvarad ja keskkond“) ning arenguabi projekte (rubriik „Naabrus ja maailm“). Sel aastal suurenes selliste kulutuste osakaal eelarvest 63,2%-ni (võrreldes 59,0%-ga 2020. aastal).

Väikese riskiga on peamiselt **toetusõigustel põhinevad maksed**, mida tehakse toetusesaajate, kes täidavad teatud (vähem keerukaid) tingimusi. Näiteks hõlmavad sellised maksed üliõpilaste ja teadlaste stipendiumeid (rubriik „Ühtne turg, innovatsioon ja digitaalvaldkond“), põllumajandustootjatele makstavaid otsetoetusi (rubriik „Loodusvarad ja keskkond“) ning ELi töötajate palku ja pensione (rubriik „Euroopa avalik haldus“).

8. Mis on märkusteta, märkustega ja vastupidine arvamus?

Märkusteta arvamus tähendab, et raamatupidamise aastaaruandes esitatud arvandmed annavad õige ja õiglase ülevaate ning järgivad finantsaruandlusele ja -juhtimisele kehtivaid nõudeid. Seejuures on alustehingud kõigis olulistest aspektides seaduslikud ja korrektsed.

Märkustega arvamus tähendab, et audiitorid ei saa küll esitada märkusteta arvamust, kuid leitud probleemid ei ole siiski läbiva iseloomuga.

Vastupidine arvamus viitab ulatuslikele probleemidele.

9. Mis on oluline veamäär?

Audititerminoloogias tähendab see **piirmäär**, millest kõrgemat veamäärat peetakse olulist mõju omavaks. Oluline veamäär on veamäär, mis mõjutab tõenäoliselt auditiaruande kasutajate otsuste tegemist. Nii kontrollikoda kui ka Euroopa Komisjon on seadnud **olulisuse piirmääraks 2%**.

10. Miks osutatakse aastaaruandes COVID-19 taastepaketiga seotud riskidele?

COVID-19 pandeemia avaldab endiselt ELi rahandusele väga olulist mõju: rahastamisperioodiks 2021–2027 eraldatakse Euroopa taasterahastust ja mitmeaastasest finantsraamistikust kokku 1,824 triljonit eurot, mida on **peaaegu kaks korda rohkem** kui eelmise mitmeaastase finantsraamistiku perioodi kulutused.

Samas on Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide kasutamine liikmesriikides olnud kavandatust aeglasem. 2014.–2020. aasta Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide vahendite kasutamine aastal 2021 siiski suurenes. 2021. aasta lõpuks oli välja makstud vaid 67% ajavahemikuks 2014–2020 heaks kiidetud ELi rahastamisest.

Täitmata kulukohustused ulatusid rekordilise 341,6 miljardi euroni: sellest 251,7 miljardit eurot (vähenedes 2020. aasta lõpus enneolematult kõrgelt tasemelt – 303,2 miljardilt eurolt) oli seotud ELi eelarvest tehtavate kulutustega ja 89,9 miljardit eurot olid NGEUga seotud uued täitmata kulukohustused.

Tingimuslikest kohustustest tingitud ELi eelarve koguriskipositsioon suurenes 2020. aasta 131,9 miljardilt eurolt 2021. aastal 277,9 miljardi euroni. See tulenes peamiselt 2021. aastal NGEU paketi rahastamiseks emiteeritud võlakirjadest summas 91,0 miljardit eurot ja liikmesriikidele pandeemiast mõjutatud töökohtade säilitamiseks ja töötajate kaitseks eraldatud toetusrahade 50,2 miljardi euro suurusest kasvust.

Kontrollikoja 2021. aasta aastaaruanne on Euroopa Liidu 24 keeles kättesaadav veebisaidil eca.europa.eu